

Kirkeådet
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Oslo, 13.06.2014

HØRING OM VIGSLING OG LITURGISK DRAKT FOR KANTOR **Høringsuttalelse fra Det teologiske Menighetsfakultet (MF)**

Innledning

Felles innledning til MFs høringsuttalelser om Vigsling og liturgisk drakt for kantor, Undervisningstjenesten i Den norske kirke og Høring om kirkebygg:

Selv om de tre høringene omhandler ulike forhold, berører de alle forhold som knytter seg til vigsling. Vi har derfor funnet det formålstjenlig å komme med noen generelle synspunkter til denne tematikken. Det er riktignok stor forskjell mellom vigsling av personer til en bestemt tjeneste og vigsling av kirker, men det faktum at man delvis benytter samme terminologi, sier likevel noe om berøringspunkter.

I de senere årene har de vigslede tjenestene ved flere tilfeller vært debattert og utredet i Den norske kirke. Kjernen i debatten har vært å fastholde og videreføre de særskilte vilkårene knyttet til tjenesten med ord og sakrament, og samtidig ordningsmessig å kvalifisere et voksende tjenestemangfold inn under biskoppelig tilsyn. I dag er både diakoner, kateketer og kantorer, sammen med prestene, innordnet kirkens vigslingsordninger og det særskilte biskoppelige tilsynet. Prosessen har i noen grad hatt karakter av «veien blir til mens du går». Likevel mener vi utviklingen har vært naturlig og tjenlig og framstår som en rimelig fortolkning av Den norske kirkes arv og tradisjon.

Et viktig dokument er i denne sammenheng Bispemøtets uttalelse fra 2010 om diakontjenesten i kirkens tjenestemønster, BM 03/10, der en bredere tjenesteteologisk tilnærming erstatter (eller snarere utvider) et mer tradisjonelt embetsteologisk innsteg. Denne tilnærmingen åpner også opp for en mer pragmatisk tilnærming til den konkrete utforming av de vigslede tjenestene. Bispemøtets uttalelse ble lagt til grunn for Kirkemøtets vedtak om diakontjenesten i KM 9/11.

Avklaringen i synet på diakontjenesten har ført til et behov for en avklaring av synet på kateket- og kantortjenesten, noe to av de foreliggende høringene sikter mot. Den omtalte bispemøteuttalelsen er naturlig nok lagt til grunn for begge høringene. Både vigsling til prest, diakon, kateket og kantor omtales i dag som vigsling. Disse vigslingshandlingene har det til felles at de er en engangshandling som foretas ved inngangen til den enkeltes tjeneste og senere ikke gjentas. *Ny vigsling* er bare aktuell dersom den vigslede går inn i en ny tjenestekategori (f.eks. at en kateket blir prest). En slik handling skiller seg fra *innsettelse*,

POSTADRESSE

Pb. 5144 Majorstuen
NO-0302 Oslo

BESØKSADRESSE

Gydas vei 4, Majorstuen
Oslo

TELEFON

22 59 05 00

FAKS

22 59 05 05

E-POST

post@mf.no

BANKGIRO

6038 05 58583

ORG.NR.

NO 970011994 MVA

www.mf.no

som foretas ved inngangen til hver ny tjeneste. I kontorhøringen foreslår Kirkerådet å innføre en ny kategori, nemlig en «forbønnshandling» til erstatning for vigsling. Den foreslåtte handlingen har likevel det til felles med vigslingen at den bare gjennomføres en gang, ved inngangen til tjenesten. Bortsett fra det terminologiske og stolaen som følger vigslingen, er det derfor vanskelig å se den prinsipielle forskjell til vigslingen. Som det framgår av uttalelsen til høringen om kantortjenesten, vil vi gå imot innføringen av en slik kategori, da den innfører et uheldig hierarki av vigselshandlinger. Her mener vi man bør opprettholde et entydig skille mellom vigslet og ikke-vigslet, i stedet for å innføre uklare mellomkategorier. Det innebærer at den uklare mellomkategorien som allerede finnes i Den norske kirkes liturgiske ordninger, nemlig ordningen for «Vigsling til fast kirkelig tjeneste», bør oppheves. Denne har så langt vi kjenner til vært lite i bruk, og skaper en uklar forståelse av forholdet mellom vigslet og ikke-vigslet. Både vigslede og ikke-vigslede medarbeidere bør likevel kunne innsettes ved starten av arbeidsforholdet etter egen ordning.

Et aspekt ved vigslingen er etter vårt skjønn at den har en karakter av *beslagleggelse*. Den som vigsles, går inn under en særlig forpliktelse, noe som bl.a. kommer til uttrykk i det livslange perspektivet og i forholdet til biskopens tilsyn. Og det kommer også til uttrykk ved at vigslingen innebærer en videre forpliktelse når det gjelder «liv og lære» enn det som snevert knytter seg til arbeidsutførelsen i rammen av et ansettelsesforhold. Denne siden ved vigslingsbegrepet kommer også til uttrykk i forbindelse med vigsling av kirke. Også her *beslaglegges* et bygg for en bestemt bruk, nemlig som rom for menighetens gudstjenestefeiring. Det betyr også at det blir lagt begrensninger på hva kirken ellers kan brukes til, utover den gudstjenestelige bruken. Tanken om vigslingen som *beslagleggelse* gjør at vi har forståelse for det problematiske ved å benytte vigslingsbegrepet på lokaler som ikke eksklusivt tas i bruk som kirke. Vi mener likevel at begrepet «velsignelse» her er for svakt, og foreslår at man i slike tilfeller tar i bruk begrepet *innvielse*.

At vigsling skjer til en livslang tjeneste, betyr også at man vigsles ikke bare til tjeneste i den enkelte menighet, men i hele kirken. Det er derfor gode teologisk grunner for at vigsling utføres av biskop, som den som gjennom sin tjeneste ivaretar enhet og sammenheng i kirken. Vi mener derfor både praksis og regelverk bør innskjerpes slik at vigsling bare blir foretatt av vigslet biskop, ikke av prost eller domprost.

Vår uttalelse svarer i fortsettelsen på et utvalg av de spørsmålene som høringsdokumentet gir.

Høringsspørsmål 1 a

Slutter høringsinstansen seg til høringsforslaget om at vigsling av kantor endres fra å være en obligatorisk vigslingsordning til å bli en frivillig handling ved inngangen til tjenesten som kantor?

Nei, med forbehold.

Den norske kirke har vigslet kantorer siden 1999. Om lag en fjerdedel av dagens kantorer er vigslet. Høringens primære forslag er å avvikle denne ordningen og erstatte denne med en innvielse med forbønn ved inngangen til tjenesten som kantor i Den norske kirke (Dnk). Begrunnelsen for dette knytter seg dels til vanskelighetene med å få bred oppslutning om

vigslingsordningen blant kantorene selv, dels til tjenestens egenart i krysningen mellom kultus og kultur og dels til den manglende økumeniske støtten vigsling av kantorer har. Dette er momenter som ikke uten videre kan legges til side. Det er verd å merke seg at Den norske kirke så langt er alene om å vigsle kantorer, noe som i seg selv kan bidra til å forsterke reservasjonen innen yrkesgruppen til å følge opp kirkens intensjon om å vigsle alle kantorer som innsettes i stillinger på 50 % eller mer. Lange tradisjoner med å rekruttere svært bredt til disse stillingene utfordrer også vigslingsordningen. Vi innser også at yrkesidentiteten for en del kirkemusikere av ulike grunner kan være annerledes enn for andre vigslede tjenestegrupper.

Dersom disse aspektene tillegges avgjørende vekt, er det nærliggende som høringen foreslår å forsøke å etablere en frivillig ordning med særskilt forbønnshandling med utgangspunkt i ordningen for «Vigsling til fast kirkelig tjeneste» (GB II, s. 197). Det var denne liturgien som mest var i bruk før vi fikk en egen liturgi for vigsling av kantorer. Betegnelsen «vigsling» bør imidlertid legges bort. Kanskje vil «innvielse» være den mest tjenlige betegnelsen, jf. hva MF mener i tilknytning til høring om kirkebygg («innvielse av lokale til kirkelig bruk», høringsspørsmål 4b).

En slik ordning vil likevel ha sine problematiske sider. For det første vil den føre til at statusen for de kantorer som allerede er vigslet blir uklare. For det andre kan det synes som man bidrar til en gradering av ulike vigslingsordninger som synes å være i strid med uttalelsen fra Bispemøtet. At en slik vigsling/velsignelse/forbønn foreslås gjennomført «ved inngangen til tjenesten som kantor», og altså ikke skal gjentas, gir den en karakter av noe livsvarig. I så måte skiller den seg fra en innsettelsehandling som gjennomføres ved starten av alle nye tjenesteforhold. Dermed blir forholdet til vigsling i mer kvalifisert forstand uklare. At man også tenker seg å beholde den nåværende liturgiske ordningen, viser hvor problematisk dette vil være. En mer konsekvent løsning langs dette sporet vil derfor være å avskaffe denne type liturgiske ordninger og i stedet nøye seg med innsettelsehandlinger til hvert enkelt tjenesteforhold.

Selv om vi mener det er mulig å tenke seg en løsning langs denne linjen, vil vi primært argumentere for en ordning med fortsatt vigsling av kantorer. Argumentene for det framkommer i svaret på neste høringsspørsmål.

Høringsspørsmål 2 a

Slutter høringsinstansen seg til det alternative forslaget om at vigsling av kantor forblir en obligatorisk ordning og forstås som en vigsling ved en biskop til en livslang tjeneste under biskopens særlige tilsyn og med skråstilt stola som vigslingstejn over en alba?

Ja, med forbehold.

MF mener at det er riktig av Den norske kirke å videreføre *intensjonen* om obligatorisk vigsling til kantortjeneste i Den norske kirke, slik det er for diakoner og kateketer. Vi tror dette styrker kantortjenesten som en særskilt kirkelig tjeneste. Vi vil imidlertid i det videre argumentere for *en mykere praksis* enn det Dnk legger til grunn for prestetjenesten, og mer i tråd med den praksis kirken har for diakon- og katekettjenesten. Å opprettholde en like stringent forståelse og praksis knyttet til vigsling av kantorer som for vigsling (ordinasjon) til prestetjeneste, mener vi tiden ikke er moden for. Dnks styringsstruktur, med en dobbel ansvarsmodell hvor presten i kraft av sitt pastorale lederansvar på alle nivåer i kirken

balanserer rådernes myndighet, gir også grunn til å fastholde betingelser som skiller prestatetjenesten fra andre vigslende tjenester. Dersom forutsetningene skal være identiske med vilkårene for prestevigsling, har ikke kirken noe annet valg enn å reetablere kantortjenesten som en ikke-vigslende tjeneste. Dette mener vi imidlertid også vil utfordre betingelsene knyttet til vigsling av diakoner og særlig kateketer. Også her er yrkesgruppen sammensatt og stillingstypene mangeartede. Fortsatt vigsling vil forutsette en mykere og noe annen praksis enn vi har for prestene, men hvor betoningen ikke nødvendigvis vil være å gjøre spørsmålet om vigsling frivillig for den enkelte medarbeider, men at det gis frihet til den enkelte sokn til å utlyse stillingen med krav om vigsling eller ikke. Valg av stillingskategori kan forhandles fram både før og etter at stillingen er utlyst.

Vår posisjon er begrunnet ut fra følgende hensyn:

- Dnk har hatt en ordning med vigsling av kantorer i 15 år. Det er grunn til å tro at vigslingen har vært viktig for de som inntil nå er omsluttet av ordningen. Vigslingen speiler den sentrale rollen kantorene ut fra sin tjenesteordning har for menighetens gudstjenesteliv. Kantors rolle er her viktig både i kraft av kompetanse, tjeneste og tegnverdien knyttet til gudstjenestens karakter av tilbedelse. En fortsatt vigsling vil fastholde dette.
- Vi fastholder det som en kjensgjerning at de ulike måter å forordne de kirkelige tjenestene allerede er utfordrende å manøvrere i forhold til. En rekke betegnelser er i bruk; ordinasjon, vigsling, innvielse og innsettelse for å nevne de vanligste. Den norske kirke ønsker å forenkle dette ved primært å snakke om *vigslende* og *ikke-vigslende* tjenester hvor de første står under biskopens særskilte tilsyn. Begge tjenestegrupper kan *innsettes* med en særskilt forbønnsbehandling ved begynnelsen av et nytt arbeidsforhold. Vi er imidlertid usikre på om veien med en egen «Velsignelse for fast kirkelig tjeneste» ledsaget av egne tjenestetegn som f.eks. cassock og røklintåkelegger mer enn det klargjør. Enten må kantortjenesten opprettholdes blant de vigslende tjenestegruppene ut fra den romslige tilnærmingen som BM 03/10 åpner for, eller så må tjenesten gjenskapes som en ikke-vigslende tjeneste som den enkelte innsettes i på hvert nytt tjenestested. Det er mellom disse to løsningene vi etter vårt syn på må velge. Vi støtter altså ikke forslaget om en innvielse med forbønn og velsignelse av engangskaraktar slik høringen foreslår.

Vi vil utdype dette standpunktet. I dag er kantortittelen en stillingskategori for alle kirkemusikere som har gjennomført den 4-årige bachelorutdanningen på 240 studiepoeng og benyttes enten stillingsinnehaveren er vigslende eller ikke. En rekke kirkemusikere har kortere eller annen utdanning. Ulike stillingsstørrelser, lokale forhold og behov gjør dette langt på vei uunngåelig og naturlig. Vår tilnærming er å fastholde at kantorbetegnelsen i første hånd er en vigslingsskategorier. Dette er en selvfølge for prester hvor profesjonsstudiet i teologi gir det formelle grunnlaget, mens først vigslingen gjør kandidaten til prest. Like tydelig mener vi det bør være for de andre vigslende tjenestene, og her tilknyttet kantortjenesten. Det bør sondres mellom navnet på profesjonsutdanningen og vigslingsskategorier. Slik fastholdes det også tydelig at det vigsles til en stilling og ikke en stand.

Dette er etter vårt syn også nøkkelen til å snakke om «en mykere praksis» for kirkemusikken i en fase der vi vanskelig kan se for oss en like stringent tilnærming som for prestatetjenesten. Det finnes en rekke kirkelige medarbeidere både innen trosopplæring og den karitative tjenesten som ikke er vigslet (diakonarbeidere og menighetspedagoger), slik bildet også er for kirkemusikere. Dette må kirken kunne leve med samtidig som visjonen om vigsling opprettholdes i de stillingene som dette er naturlig for. Vigslingen har en

egenverdi for kirken. Vigslingen framstår som en form for tilsidesettelse, eller «beslagleggelse». Samtidig blir den vigslede en tegnbarer for hvordan også denne tjenesten er underlagt evangeliet og kirkens særlig oppdrag. Denne tegnfunksjonen opphører ikke om det også finnes ansatte i beslektede stillingstyper som ikke er vigslet. Vi mener det må være opp til den lokale menigheten og arbeidsgivermyndigheten om stillingen ut fra tjenestens egenart skal lyses ut med krav om vigsling eller ikke.

Det knytter seg en særskilt utfordring til hvordan kirkemusikere med ulik utdanning, stillingsstørrelse og ulikt forhold til spørsmålet om vigsling skal benevnes. Svenska kyrkan, som ikke vigsler kirkemusikere, bruker kategoriene kantor og organister *funksjonelt*. De med lengst orgelfaglig utdanning kalles organister. De med en kortere utdanning kalles kantorer, i tråd med deres oppgave som menighetens sangledere. I norsk sammenheng har det vært omvendt, i realiteten i strid med utdanning og oppgave i menigheten.

Vi tar altså til orde for å avgrense kantorbetegnelsen til å være en vigslingsbetegnelse. Utfordringen knytter seg til hvordan *ikke-vigslede* musikere skal benevnes. Vi er på linje med høringsnotatet når det sies at benevnelsen «kirkemusiker» fungerer som en samlebetegnelse for alle typer musikkarbeidere i kirken. Det er heller ikke vanskelig å følge svenskene i at organist er en hensiktsmessig betegnelse for ikke-vigslede kirkemusikere med full 4-åring kirkemusikerutdanning med vekt på orgel. Det gjenstår da hvilken stillingskategori som skal tas i bruk for kirkemusikere med kortere eller annerledes kompetanse. Uten at vi ser det som vår oppgave å svare fyldestgjørende på denne utfordringen, synes vi det er nærliggende å finne titler for denne gruppen (som for ikke-vigslede organister med full kirkemusikerutdanning) som svarer til kompetansen og oppgaven de skal inn i. «Gudstjenestemusiker» og «korleder» vil være eksempel på slike stillingsbetegnelser som har en annen eller kortere vei inn i kirkens tjeneste. Vi tror at det å reservere tittelen «organist» til kirkemusikere med fulle kvalifikasjoner på kirkens hovedinstrument, og «kantor» til kategorien kirkemusikere som er vigslet, er klokt. Forhåpentligvis vil det kunne etableres gode betegnelser for alle kategorier av kirkemusikere, og samtidig beholde målsettingen om høy faglighet og en visjon om å stimulere til vigsling og ivaretagelse gjennom biskoppelig tilsyn for stadig flere. Vi tror denne løsningen bedre ivaretar både kirkemusikerens særegne vilkår og de ønsker og visjoner kirken har på feltet på lengre sikt. I en overgangstid må en akseptere at kantortittelen kan brukes med referanse til forskjellig innhold.

Høringsspørsmål 2 b

Hvis høringsinstansen sier ja til høringsspørsmål 2 a, anbefaler en også at liturgisk drakt for kantorer skal være alba og skråstilt stola, med psalter som kjennetegn på stolaen?

Ja. — Vi slutter oss til forslaget om skråstola med særskilt symbol som vigslingstegn. Vi erkjenner at Dnk på dette området i liten grad kan lene seg til praksis i andre kirkesamfunn. Likevel mener vi at en ordning med å gi rom for vigsling også av kirkemusikere er en rimelig fortolkning av den høye vurderingen musikken har innenfor luthersk teologi. At vigsling også ledsages av et særskilt vigslingstegn følger naturlig av dette. Vi mener ut fra en samlet vurdering at skråstola for alle de tre tjenestegruppene (diakon, kateket og kantor) er den beste løsningen. Dette gjelder i funksjonen som gudstjenesteleder og ikke nødvendigvis ved konserter og i andre sammenhenger.

At kantorer og kateketer skal bære skråstola på linje med diakoner forutsetter en grenseoppgang knyttet til spørsmålet om et utvidet diakonat eller et samlediakonat. Den norske kirke ønsker ikke å slutte seg til en slik forståelse på det nåværende tidspunkt. Dette er et synspunkt vi deler. På bakgrunn av Bispemøtets grunnleggende posisjon om å tenke mer i tjenestekategorier enn i embetskategorier, mener vi at den foreslåtte løsningen med felles drakt og vigslingstegn knyttet til ulike applikerte symboler balanserer forholdet mellom tjenestens egenart og det de har felles. Dette samsvarer etter vårt syn også godt med hvordan det er naturlig å forstå kantortjenesten. En kantor beveger seg i spennet mellom det diakonale og det kateketiske, er litt av begge deler og er like fullt sin egen særegne tjeneste. Disse tre tjenestegruppene låner identitet og karakter til hverandre. De har felles tjenestedrakt (alba), felles vigslingstegn (skråstola) med ulike applikasjoner (f.eks. malteserkors / psalter / bibel med kors). Slik differensieres også tjenesten. De er alle vigslert, men har sitt eget oppdrag og funksjon.

Ved å videreføre en praksis med at kun prestene bærer rett stola, videreføres egenarten ved denne tjenesten som særlig kjennetegnes ved prestedtjenestens pastorale lederfunksjoner. Tilnærmet felles tjenestedrakt (to modeller av alba), men ulik type stola fastholder fellesskapet mellom prestedtjenesten og de andre vigslerte gruppene og gir samtidig rom for egenarten ved prestedtjenesten.

Avvisningen av en egen mellomkategori av ”innviede” kirkemusikere, innebærer et nei til høringens forslag til en spesiell liturgisk drakt i tråd med denne tilnærmingen. Vi understreker likevel at dersom kantor ut fra lokale tradisjoner går med røklín over korkappen, mener vi dette er uproblematisk så lenge det ikke har karakter av vigslingstegn. Det framstår da kun som en variant av alba som alle døpte i prinsippet kan bære.

Høringsspørsmål 3

Hvilke tiltak mener høringsinstansen gjennomføres nærmere for å styrke rekrutteringen til kantortjenesten?

Den moderne kirkemusikeren vokste fram som en del av 1800-tallets liturgiske fornyelsesbestrebelsler. Med det lutherske synet på salmen og musikkens plass i gudstjenesten, fikk kirkemusikeren hos oss en særskilt betydning. Dyktige lokale musikere gjorde tjeneste i kirkene. Egen kirkemusikerutdanning var ment å styrke dette forholdet. Mange organister var stedets og byens viktigste, og kanskje eneste lønnete kulturarbeider.

Denne utviklingen har paralleller også i de andre nordiske landene. Med tiden har det vokst fram et behov for ytterligere å kvalifisere denne tjenesten teologisk. Vigsling av kantorer er likevel særegent for Den norske kirke. Dette kan tolkes i retning av at Dnk her har gått et skritt for langt. Det kan også forstås som et naturlig uttrykk for hvordan forståelsen har utviklet seg hos oss, og at dette er noe vi kan vedkjenne oss enten andre land velger samme løsning eller ikke. Vi mener likevel at det er viktig å ha den mer allmenne forhistorien med seg, og at det er en særegen verdi at kirkemusikerne har en bred kulturell utdanning og plattform for sitt arbeid. Vigsling av kirkemusikere til kantor bør ikke bety at kirkemusikeren får en smalere forståelse av sitt mandat og virkeområde. Snarere deler vi VAK-utredningens syn at det vil gjøre rolleforståelsen åpnere og dypere. Dyktige og allsidige kirkemusikere og kantorer som beveger seg med fortrolighet i spennet mellom kultur og kultus, mener vi samsvarer både med den historiske egenarten ved denne tjenesten og også hvordan vi velger å kvalifisere den teologisk.

Rekrutteringen må derfor fortsatt være bred. Det initiativet som tas av kirkemusikere lokalt med egne kirkemusikkskoler er prisverdig. Samarbeid med kommunale kulturskoler og den kulturelle skolesekken inngår naturlig i dette. Også i videregående skole bør det være mulig å styrke arbeidet med kirkemusikken mer planmessig. Flere kantorer, som ved Sandefjord videregående skole, underviser i musikk her. I lys av den plass kirkemusikken har innenfor den klassiske kulturarven, hører dette repertoaret naturlig hjemme også i videregående skole. Aktiv rekruttering til kirkemusikkutdannelsen bør her være like naturlig som til andre studieretninger innen musikk. På denne arenaen mener vi det er et uutnyttet potensiale. Dette bør gå sammen med den rekruttering som springer ut av den kirkelige musikkvirksomheten lokalt hvor kirkemusikkens plass innenfor trosopplæringen også er av avgjørende betydning. Ved siden av de nyere orgelskolene, spiller ikke minst kirkens korarbeid her en vesentlig rolle for rekrutteringen. Her finnes det miljøer som mer planmessig kan koples opp mot behovet for å rekruttere flere til utdannelsen innen kirkemusikk.

Høringsspørsmål 4

Hvilke tiltak mener høringsinstansen bør iverksettes for å styrke utdanningen til kantortjenesten?

Den differensierte tilnærmingen som vi legger til grunn med plass for både vigslede og ikke-vigslede kirkemusikere, mener vi at dagens utdanning er en god plattform å bygge videre på. Vi mener at høringens beskrivelse av at alle andre tjenestegrupper utdannes innenfor kirkelige utdanningsinstitusjoner mens kirkemusikerne ikke gjør det, er en fortegning (jf. teologi-utdanning ved UiO). Det er ikke eierskapet til utdanningen som etter vårt syn er det avgjørende, men innholdet i den. Alle studenter innenfor kirkemusikk bør ha nødvendig innføring i kirkefag tilpasset tjenestens egenart. Dette elementet i utdanningen bør etter vår oppfatning styrkes, gjerne i samarbeid med en teologisk utdanningsinstitusjon. I tillegg bør relasjonen til kirken som arbeidsgiver og kallsinstitusjon, særlig med tanke på å løfte fram den særskilte vigslingen, styrkes. En ordning med «Veien til kantortjenesten» bør utvikles for de kirkemusikere som søker vigsling. Utover dette vil vi vektlegge at den særskilt musikkfaglige dimensjonen må fastholdes på dagens høye nivå. Enkelte læringsmål kan endres, men kvaliteten på den musikkfaglige utdanningen bør ikke svekkes. Dette er i seg selv rekrutterende.

Høringsspørsmål 5

Hvilke tiltak mener høringsinstansen kan gjennomføres for å forbedre kantortjenesten i menighetene?

Den norske kirke har i betydelig grad vært velsignet med kirkemusikere som har holdt høyt faglig nivå. Dette sprang i en tidlig fase ut fra den lutherske gudstjenestetradisjonen i alminnelighet og den sentrale rolle Den norske kirke som statskirke hadde innenfor norsk kultur og samfunnsliv i særdeleshet. Det er nok å nevne lindemanntradisjonen for å belegge dette. I nyere tid er dette blitt forsterket gjennom opprettelsen av den 4-årige bachelorutdanningen som også har bidratt til at kantorene ofte har vært blant de best skolerte liturgikere i vår kirke. Dette grunnlaget bør det være maktpåliggende å bygge videre på.

Samtidig ser vi både ellers i Europa og i Norge at bildet er i endring. Det har vært stagnasjon og tilbakegang for en rekke kirkemusikalske utdanningsinstitusjoner. I tillegg er det reist spørsmål om den tradisjonelle kirkemusikalske arven godt nok har svart på det behovet menighetene i dag har. Dette har i noen grad banet vei for alternative utdanningsløp, og har også reist en diskusjon om det bør skje endringer innenfor den 4-årige bachelorgraden og innen den tradisjonelle kirkemusikkutdanningen ellers.

Utgangspunktet vårt er å videreføre den høye fagligheten vi i vårt land har forbundet med det kirkemusikalske livet. Det samsvarer med hvordan vi gjennom kulturskoler og annet satser på musikalsk skolering allerede fra barnsben av. Å lede dyktige musikalske talenter mot kirkelig gudstjeneste- og konsertvirksomhet bør være en fortsatt uttalt målsetting for Dnk, slik blant annet Kulturmeldingen for Den norske kirke vektlegger. Også vigsling til kantor må forutsette høy formalkompetanse og befestet faglighet. Tilpasningen av undervisningsplanene, både ut fra endringene i det musikalske landskapet i alminnelighet og ut fra kravene blant annet i gudstjenestereformen, er naturlig. Kirkelandskapet er også i endring i retning av stadig større sammensmeltning mellom klassisk gudstjenestefromhet og tradisjonelt foreningsliv. I noen grad må utdanningen også speile slike strukturelle endringer.

Når det er sagt, mener vi at vår foreslåtte tilnærming skaper en dynamikk og en type differensiering som gir rom for menighetene lokalt til både å kunne ansatte kirkemusikere i vigslede og ikke-vigslede stillinger, i stillinger som krever betydelig organistfaglig kompetanse og i stillinger som krever annen skolering (enten det er mot stillinger som dirigenter, musikkpedagoger eller annet). Det må være en målsetting at stillingsstørrelsene snarere økes enn reduseres slik man dessverre ser tendenser til. Både med tanke på rekruttering og for å beholde kompetente kirkemusikere i menighetene, er det avgjørende at stillingene er store nok til å kunne livnære seg av. At kirkemusikerne har gode instrument å spille på, er også av betydning for å opprettholde standen og standarden.

Videre vil vi peke på at kirkemusikeren i mange menigheter trolig også representerer et utnyttet potensiale i møte med trosopplæringsreformen. Ved å legge til rette for dette, kan det bety en berikelse for trosopplæringsarbeidet og samtidig en mulig utvidelse av de mange deltids kirkemusikkstillinger som finnes.

Kirkelandskapet er mangslunget og behovene er ulike. En solid forankret kirkemusikalsk utdanning tilpasset vår tid, som også åpner for vigsling til kantor, vil kunne leve side om side med annen musikalskfaglig kompetanse innenfor andre stillingstyper. Samlet sett mener vi at en slik dynamisk og differensiert tilnærming som likevel har sin base i sterke, samlende kirkemusikalske studiemiljøer, kan gi fortsatt løft henimot kirkemusikalsk tjeneste i Den norske kirke.

Høringsspørsmål 6

Hvilke andre synspunkt vil høringsinstansen gi til høringsdokumentet?

Høringen knyttet til vigsling av kantor og særskilte vigslingstegn som en eventuell følge av dette, må leses i lys av så vel tradisjoner knyttet til de norske folkekirkene og til økumeniske impulser (herunder innspill fra den liturgiske fornyelsesbevegelsen). De ulike løsninger de enkelte kirkesamfunnene faller ned på, forstås som uttrykk for hvordan nettopp disse nasjonale og mer universelle aspektene vektet.

Det er naturlig å se nærmere på hvordan våre nordiske søsterkirker forholder seg til de samme spørsmålene. Her synes Den norske kirke å ha etablert seg i en mellomposisjon sammenlignet med Sverige og Danmark og nærmest den lutherske kirken i Finland, noe som bidrar til en erkjennelse av at de ulike løsningene innenfor de nordiske folkekirkene har med særegne nasjonale forhold og tradisjoner å gjøre. Vi har en tendens til å være noe mer pragmatiske enn svenskene i forhold til embetsteologien, samtidig som vi gjerne er noe mer åpne og mottakelige for impulsene fra den liturgiske fornyelsesbevegelsen enn danskene. Ønsket om å vigsle sentrale tjenestegrupper med vigslingstegn som ligger tett opp mot det økumeniske treleddede embetet (uten å ta stilling til alt av hva dette innebærer) kjennetegner situasjonen her hjemme. Denne litt særegne uttegningen, som vi altså mener kan forstås og forankres historisk, mener vi er legitim nok. Denne kontekstuelle, og da gjerne litt pragmatiske, forståelsen mener vi gir åpning for det vi har kalt *en myk tilnærming* til den kirkelige vigslingspraksisen som vi har argumentert for ovenfor. Vi må altså ennå i en tid leve med at vi har både vigslede og ikke-vigslede ansatte innenfor diakoni, trosopplæring og kirkemusikk, samtidig som vi kan ha målsetting om å øke andelen som går inn i vigslede stillinger på lengre sikt. I sum mener vi dette er en berikelse for Den norske kirke.

Med hilsen for
Det teologiske Menighetsfakultet,

Vidar L. Haanes
rektor